

د عملیاتی لاربنود معیاری میتود
د مالی خانگه
د مالیاتو محاسبه
د ټاکنو خپلواک کمیسیون
مالی مرسته کوونکی (UNDP)
۱۳۹۴ ه ش / ۲۰۱۶ م

د خپرېدو نېټه	حوت ۱۳۹۴ / مارچ ۲۰۱۶	څانګه	د مالي څانګه
مسلسله شمېره	F-05	شمېره او د تجديد نېټه	مالي
پلي کونکي	نقدي محاسبه	د بيا کتنې صلاحيت	
د پاڼو شمېر	8	لاسليک / تاپه	

1. موخه او د پلي کولو ساحه

دغه کرنلاره د معاشونو د موضوعي مالي او قراردادياتو لپاره تياره شوي ده.

مالي ورکړه اړينه ده، کوم چې د دولت مالي تهډاب او د عامه هوساينې لپاره پرته د کومي چوپړتيا يا کوم څېز په مقابل کې د حقيقي او حکمي اشخاصو له خوا د قانون د حکم پر بنسټ دولت ته ورکول کېږي.

هر ډول ماليه چې د دولتي او يا غيردولتي ادارې له خوا د قانون د احکامو پر بنسټ وضع کېږي، بايد د دولت معينه حساب ته (د ماليې وزارت) بانک ته تحويل کړي.

په دغه کرنلاره کې لاندني ټکي نغښتي دي:

- د معاشونو موضوعي ماليه
- د قراردادياتو موضوعي ماليه

2. مخففات او د عبارتونو پېژند

ماليه: د ماليې ورکړه اړينه ده، کوم چې د دولت مالي تهډاب او د عامه هوساينې لپاره پرته د کومي چوپړتيا يا کوم څېز په مقابل کې د حقيقي او حکمي اشخاصو له خوا د قانون د حکم په اساس دولت ته ورکول کېږي.

مالي کال: مالي کال ددغه قانون له مخې عبارت د هجري لمريز کال د مرغومي د مياشتې د لومړني ورځې (د دسمبر ۲۲) څخه پيل کېږي او د نوموړي کال د ليندې د مياشتې په ورستيو کې (۲۰ دسمبر) بشپړ کېږي.

عمومي مشر	DG
اجرايوي مشر	CEO
د ټاکنو خپلواک کميسيون	IEC
د عملياتي کرنلارو معيارى ميتود	SOP
د افغانستان اسلامي جمهورى دولت	GoIRA
د مالي چارو قانون او عامه لگښتونه	PFEML
د ماليې وزارت	MOF
د حسابونو کود	CoA
د نقدي محاسبونو مدير	GOCA
د عوايدو عمومي رياست	ARD
د افغانستان د اسلامي جمهوريت دولت د معلوماتي ادارې سيستم	AFMIS
د افغانستان بانک	DAB

3. دندې، مسولیتونه او حسابي

مسول/ مسولين	تائيد كونكي	دندې
د نقدي محاسبې مدير، محاسب/ راجسټر كونكي او نقدي معتمد	د اعطا آمر	د معاشونو د موضوعي مالي محاسبه
د نقدي محاسبې مدير، محاسب/ راجسټر كونكي او نقدي معتمد	د اعطا آمر	د قراردادياتو د موضوعي مالياتو محاسبه

4. عملياتي كرنلاره

1. د افغانستان په عايداتو باندې د مالياتو قانون يې داسې څرگندوي، چې د يوه شخص د ماليې وړ عوايد عبارت د هغه مجموعي عوايدو څخه دي، چې ټول قانوني مصارف ځېنې جدا شوي وي (۱۳ ماده). تر دې برسېره د ماليې تابع عوايد عبارت دي له معاش، لاس مزدوري، فېس او كميشن څخه. نو دا مهمه نده، چې نوموړي عوايد په نقدي ډول او يا هم په كوم بل شكل لاس ته راوړئ (۱۴ ماده). اما په ځينو خاصو او مشخصو وختونو كې كېدای شي، چې معاش يا لاس مزدوري په عايداتو باندې د مالياتو د قانون له نظره معاف شي. د مثال په بڼه، د يوه خارجي دولت يا يوې نړيوالې موسسې د كاركونكي معاش يا لاس مزدوري په عايداتو باندې د مالياتو قانون كې هغه وخت معافه كېدل كېږي، چې د نوموړي معافيت د هغه په قرارداد كې، كوم چې نوموړي ادارې د افغانستان د حكومت سره لاسليك كړي معاف كېدل شوي وي.

2. د ماليې وضع كول او د هغه سپارښتنه د دولت د عايداتو حساب ته د هغو اشخاصو مسوليت دی كوم، چې نوموړو كاركونكو ته معاشونه يا لاس مزدوري ورکوي (۶۳ ماده). كه چېرې د نوموړي كارونكي له معاش يا لاس مزدوري څخه ماليه په صحيح ډول وركړل شوي وي او د عايداتو لپاره كومه بله منبع هم ونلري؛ نو نوموړی كاركونکی د معاش/لاس مزدوری له حساب په كوم مسوليت نه لري (۶۸ ماده). كه چېرې د معاش/لاس مزدوری څخه ماليه په صحيحه توگه وضعه شوي نه وي، نو كاركونکی مكلف دی، چې پخپلو كلني عايداتو باندې د مالياتو اعلاميه، چې د هغه د عايداتو ټولې منابع پكې ذكر شوي وي د معاش/لاس مزدوری په گډون كومي، چې ورڅخه ماليه په صحيحه توگه وضعه شوي نه وي څرگنده كړي. په داسې حال كې، نوموړی كاركونکی كولاى شي، چې د هغه د معاش/لاس مزدوری څخه وضع شوي ماليه، چې دولت ته وركړل شوي په بدل كې يې ترې مجرايي ي وغواړي.

څوك بايد ماليه وضع كړي؟

هغه حكمي او حقيقي (واحد) كسان، چې د كال په مياشتو كې دوه يا د هغه څخه زيات كاركونكي ولري مكلف دي، چې د خپلو كاركونكو له معاشونو څخه، له يوه ټاكلي حده، چې وروسته به مشخص كېږي وضع كړي (په عايداتو باندې د مالياتو ۵۸ ماده)

حكمي اشخاص عبارت دي له: شراكت، سهامې شركتونه، محدود المسوليت شركتونه، موسسې، نمايندگي، وزارت خاني، او په ملي او محلي كچو نوري دولتي ادارې، دولتي تصدی، ښاروالي او خيريه ټولني.

كوم ډول د پيسو وركړه (تاديات) د موضوعي ماليې تابع كېږي؟

د پيسو وركړه (تاديات) د معاش يا لاس مزدوری په شكل كې كوم، چې كاركونكو ته د هغوی د كار په بدل كې وركول كېږي د ماليې تابع دي. معاشونه او لاس مزدوری په لاندنيو تورو كې را نغزل كېږي: اصلي معاش د خدمتونو په بدل كې، اضافه كاري، كاركونكي ته د نغدو پيسو امتيازات د هغه د كار وركونكي له طرفه (د مأكول، د موټر كرايي او داسې نورو په كډون ليكن امتيازات يواځې په دې نه محدود كېږي)، او غير نقدي تاديات، چې د خدمتونو په بدل كې وركول كېږي هم شامل دي.

كوم كسان د موضوعي ماليې تابع دي؟

ټول هغه کارکوونکي، چې په افغانستان کې کار کوي، که چېرې په هيواد کې او يا هم په بهر کې مېشت وي او معاش يې په مياشت کې له ۵۰۰۰ افغانیو (ياد هغې بدل د بهرنیو اسعارو سره) زيات وي؛ نو نوموړی شخص مکلف دی، چې خپل ماليات ورکړي او که چېرې مياشتني ماليات نه ورکوي، نو د هغه د معاش څخه په مياشتني حساب وضع شوي ماليه بايد د ورځې او يا هم د هفتې له حساب وړکړل شي. هغه کارکوونکی، چې په بهر کې مېشت وي په داسې حالت کې د ماليې څخه معاف کېږي، چې نوموړي افغان کارکوونکي ته په مېشت هيواد کې همداسې د معافیت زمينه برابره شوي وي. په هيواد کې مېشت يا بهرني وگړي او نړيوالې موسسې مکلفي دي، چې خپل مالياتي مکلفیتونه کوم، چې يې د افغانستان د دولت سره په خپلو معاهدو او قراردادونو کې ذکر او لاسلیک کړي دي ادا کړي.

کومو کسانو ته مېشت او يا غير مېشت ويل کېږي؟

په عايداتو باندې د مالياتو قانون په مطابق، حقيقي شخص ته هغه وخت په افغانستان کې مېشت ويل کېږي چې (۲ ماده):

- (۱) چې د مالي کال په اړدو کې هر وخت د هغه د اوسېدنې اساسي ځای د افغانستان هيواد وي؛ يا
- (۲) چې د مالي کال په اړدو کې ۱۸۳ ورځې په افغانستان کې وي؛ يا
- (۳) د دولت کارکوونکی يا مامور وي او د خپلو دندو د سرته رسولو لپاره يې د هيواد نه بهر د مالي کال په اړدو کې سفر کړي وي.

ټول عايدات (د داخلي يا بهرنیو منابعو څخه) په افغانستان کې مېشت کسان ټول د ماليې تابع دي.

غير مېشت وگړي هغو ته ويل کېږي، چې پورتنني شرايط ورباندې نه پلي کېږي. د غير مېشت اشخاصو عوايد، چې د افغانیو منابعو څخه په افغانستان کې لاس ته راځي د ماليې تابع گڼل کېږي. عايدات د افغانیو منابعو څخه عبارت د هغو عايداتو څخه دي، چې مستقيماً په افغانستان کې په لاس راغلي وي او يا هم د کار د سرته رسولو په بدل کې په دې هيواد کې لاس ته راوړل شوي وي.

لړمړی مثال: جوبراون يو بریتانوي وگړی دی، چې د خپلې دندې د سرته رسولو لپاره د يوې بریتانوي خیریه موسسې سره د يوه کال لپاره د می د مياشتې په ۱۲ نېټه کابل ته را ننوتلی دی، او د نوموړې موسسې او د افغانستان د حکومت ترمنځ ددې موسسې د کارکوونکو د مالياتو د معافیت په اړه کوم پریکړلیک ندی لاسلیک شوی، او نوموړی کس خپل معاش په بهرنیو اسعارو (اسټرلنگ پونډ) لاس ته راوړي، او دده معاش مستقيماً د هغه په خپل بانکي حساب کې جمع کېږي، او د نوموړی معاش د هغې دندې په بدل کې ورکول کېږي، چې په افغانستان کې يې ترسره کړي ده، له همدې کبله دغه عوايد افغاني عوايد گڼل کېږي او په افغانستان کې د ماليې تابع دی.

دوهم مثال: عبدالله ناصري يو افغانی وگړی دی، چې د دوبي په ښار کې ژوند کوي، نوموړی کس په کابل کې درې مياشتې تېرې کړي چې هغې بریتانوي خیريې موسسې ته کار وکړي، ځکه چې د نوموړی اصلي استوگنځای افغانستان نه دی او ۱۸۳ ورځې نوموړي کس په افغانستان کې نه دي تېرې کړي او د افغانستان د دولت کارکوونکی هم نه دی، نو له دې کبله نوموړی کس غير مشیت گڼل کېږي. لیکن د هغه معاش کوم، چې يې د خپلو دندو د سرته رسولو په بدل کې يې لاس ته راوړي افغاني عوايد بلل کېږي او د ماليې تابع دی. بریتانوي خیریه موسسه دا مکلفیت لري، چې د عبدالله له معاش څخه ماليه وضع او د افغانستان حکومت ته يې وسپاري.

کوم کسان کارکوونکي او کوم کسان خپلواک قرارداديان بلل کېږي؟

د مالياتي موضوعاتو لپاره مهمه ده، چې کارکوونکي او خپلواک قرارداديان سره وپېژنو. کارکوونکي د معاشونو د موضوعي ماليې تابع دي په داسې حال کې، چې خپلواک قرارداديان د دې ډول ماليې تابع نه دي، خو خپلواک قرارداديان د کلني عايداتو باندې د مالياتو تابع دي. کارکوونکي او خپلواک قرارداديان په کال ۱۳۸۷ په عايداتو باندې د مالياتو په قانون کې نه دي تعريف شوي. او ددې پرځای، دا يو حقیقت دی، چې د يوه شخص د کار د ماهیت او شرايطو په اساس تصميم نيول کېږي نه د قرارداد او يا هم په هغه کې د

نځبنتل شويو شرايطو پربنسټ. ټول عوامل عبارت دي له: د کار په سرته رسولو باندې په لوړه کچه کنټرول، د سپارښتنو(تادييات) منظم کول، د کار د چاپيريال سره همغږي، راپور ورکونه، د لوازمو او تجهيزاتو برابرول، د ارتباط موده او داسې نور.

پلي کيدونکی احکام

په عايداتو باندې د مالياتو د قانون او مقرراتو نه د سرغړونې په حال کې، د ماليې وزارت د خپلو اداري صلاحيتونو څخه د مالياتو د قانون په چوکاټ کې د اجابت څخه د ډاډ د لاس ته راوړلو لپاره استفاده کوي. د پلي کيدونکو اقداماتو احکام په عايداتو باندې د مالياتو د قانون په څورلسم او شپاړسم فصل کې شته، چې جرمونه او د هغوی قانوني څيړنې پکې نځبنتي دي.

د ماليې سنجش

- 1) د حکمي اشخاصو په عايداتو باندې ماليات، په کال کې شل فیصده عايد د ماليې وړ دي.
- 2) عايد په بهرنيو اسعارو په افغانيو باندې سنجش او اخستل کېږي. د تبادلې نرخ، آزاد اوسط نرخ د هرې مياشتې په پای کې د افغانستان بانک د پيږدلو په نرخ وضع کېږي.
- 3) د حقيقي اشخاصو په عايداتو باندې د مالياتو سنجش د لاندني جدول په مطابق کېږي.

ماليه بايد کله وضعه او وسپارل(تاديه) شي؟
کار ورکونکی مکلف دی، چې وضع شوي پيسې د راتلونکي مياشتې تر لسمې نېټې پورې دولت ته وسپاري.

د موضوعي مالي نورمونه څو دي؟

د اعتبار نېټه د وري په لړمري نېټه ۱۳۸۸ کال، په عايداتو باندې د مالياتو نوی قانون د مياشتني معاش معافيت د هر شخص لپاره د ۱۲،۵۰۰ افغانيو څخه ۵۰۰۰ افغانيو ته (يا هم د نوموړي قيمت يوه برخه نظر په ورځ، هفته او داسې نور) را ټيټ کړي دي. د مالياتو قانون همدارنگه يوه دوه فیصده نورم هم اضافه کړي دي. نوموړی قانون د مياشتنيو معاشونو د نورمونو يو جدول تعيين کړی دی (۴ ماده)

د مياشتنيو معاشونو محاسبوي جدول په افغانيو

د (افغانيو) زيات عوايد	د (افغانيو) لږ عوايد	ماليه
۰	۲۳۰۳۸	۰٪
۲۳۰۸	۵۷۶۹	۲٪ له وضعه کېدو وروسته ۲۳۰۸
۵۷۶۹	۴۶،۱۵۴	۱۰٪ + ۶۹ له وضعه کېدو وروسته ۵۷۶۹
۴۶،۱۵۴		۲۰٪ + ۴۱۰۸ له وضعه کېدو وروسته ۴۶،۱۵۴

د معاشونو محاسبوي جدول چې په مياشت کې دوه ځله ورکول کېږي

د (افغانیو) زیات عواید	د (افغانیو) لږ عواید	ماليه
۰	۵۰۰۰	۰٪
۵۰۰۰	۱۲،۵۰۰	۲٪ له وضعه کېدو وروسته ۵۰۰۰
۱۲،۵۰۰	۱۰۰،۰۰۰	۱۵٪ + ۱۰٪ له وضعه کېدو وروسته ۱۲،۵۰۰
۱۰۰،۰۰۰		۸۹۰۰ + ۲۰٪ له وضعه کېدو وروسته ۱۰۰،۰۰۰

د دوو اونيو د معاشونو جدول

د (افغانیو) زیات عواید	د (افغانیو) لږ عواید	ماليه
۰	۲۵۰۰	۰٪
۲۵۰۰	۶۲۵۰	۲٪ له وضعه کېدو وروسته ۲۵۰۰
۶۲۵۰	۵۰،۰۰۰	۷۵٪ + ۱۰٪ څخه زیات ۶۲۵۰
۵۰،۰۰۰		۴۴۵۰ + ۲۰٪ څخه زیات ۵۰،۰۰۰

د اونۍ په اساس د معاشونو جدول

د (افغانیو) زیات عواید	د (افغانیو) لږ عواید	ماليه
۰	۱۱۵۴	۰٪
۱۱۵۴	۲۸۸۵	۲٪ له وضعه کېدو وروسته ۱۱۵۴
۲۸۸۵	۲۳،۰۷۷	۳۵٪ + ۱۰٪ له وضعه کېدو وروسته ۲۸۸۴
۲۳،۰۷۷		۲۰۵۴ + ۲۰٪ له وضعه کېدو وروسته ۲۳،۰۷۷

د ورځنيو معاشونو جدول په افغانیو

د (افغانیو) لږ عواید	د (افغانیو) زیات عواید	ماليه
.	۱۶۴	۰٪
۱۶۴	۴۱۱	۲٪ له وضعه کېدو وروسته ۱۶۴
۴۱۱	۳۲۸۸	۵٪ + ۱۰٪ له وضعه کېدو وروسته ۴۱۱
۳۲۸۸		۲۹۳٪ + ۲۰٪ له وضعه کېدو وروسته ۳۲۸۸

ب: د قرارداديانو موضوعي ماليه

سرريزه

هغه حکمي او حقيقي اشخاص چې مواد، لوازم، ساختماني چوپړتياوي او ټول هغه خدمتونه چې د يوه قرارداد په رڼا کې برابر وي، په عايداتو باندې د مالياتو قانون د ۷۲ مادې د ۱۳۸۷ کال په اساس د هغو پيسو چې قراردادي ته يې په مجموعي ډول ورکوي د موضوعي ماليې د وضع کولو مکلفيت لري. هغه حقيقي اشخاص چې د دغه قانون د ۱ بند ۱۷ مادې د احکامو سره سم د ماليې وړ معاش لاس ته راوړي له دې امر څخه مستثنی دی، ځکه چې دوی کارکوونکي کڼل کېږي نو په معاشونو د موضوعي ماليې تابع پېژندل شوی دی.

پريکړه ليک څه ته وايي؟

پريکړه ليک عبارت له هغه تړون څخه دی، چې د دوو او يا زياتو اړخونو ترمنځ ترسره کېږي او د قانون له مخې د پلي کېدو وړ وي. سوداگرېزه معامله، د اجناسو پلورل او پيرودل او خدمتونه، قرارداد د پيرونکي او پلورونکي ترمنځ ترسره کېږي. د د سوداگرېزو معاملو وړاندېز او منل يا د اجناسو او خدمتونو پلورل ددې استازيتوب کوي چې يو په عايداتو باندې د مالياتو د قانون د ۷۲ مادې پر بنسټ يو تړون ترسره شوی دی. دولتي ادارې، د ښارواليو ادارې، دولتي نهادونه، خصوصي سکتور او ټول اشخاص مکلف دي، چې د ټولو حکمي او حقيقي هغه اشخاصو چې د قرارداد د شرايطو په رڼا کې مواد، لوازم، ساختماني خدمتونه برابر وي ورڅخه ماليه وضعه کړي.

څوک د موضوعي ماليې په وضعه کولو مکلف دي؟

په عايداتو باندې د مالياتو د ۱۳۸۷ کال د قانون له مخې، دولتي ادارې، د ښاروالي ادارې، دولتي نهادونه، د خصوصي سکتور سوداگرېزې ادارې، سازمانونه او ټول کسان مکلف دي، چې د ټولو هغه کسانو څخه ماليه وضعه کړي چې د يوه قرارداد له مخې مواد، اکمالات او ساختماني خدمتونه وړاندې کوي.

آيا د قراردادي د موضوعي ماليې لپاره کوم ټاکل شوی حدود شته؟

د ۷۲ مادې د لارښود له نظره، د قراردادي موضوعي ماليهد اقل ۵۰۰،۰۰۰ تعين شوی ده. هغه معاملې چې د نوموړی قيمت څخه کمې وي د موضوعي ماليې تابع نه گڼل کېږي، خو که چېرې سپارښتنی (تادييات) يوه حکمي يا حقيقي شخص ته په يوه مالي کال کې د تعين شوی حد څخه زياتی شی نو په داسی حال کې بايد د ټولو سپارښتنو (تاديياتو) څخه ماليه وضعه شي.

د موضوعي ماليې نورم په څه ډول دی؟

۱) هغه اشخاص چې تجارتي اجازه نامه ونلري او يا هم د خپلي منظور شوي اساسنامې په خلاف د موادو، لوازمو، خدمتونو او ساختماني چارې د دولت، ښاروالي، دولتي تصدی، خصوصي نهادونو او نورو اشخاصو سره تړون وکړي مکلف دي، چې په عايداتو باندې د مالياتو پرځای ۷٪ ثابته ماليه دولت ته ورکړي. دغه ماليه د قراردادي د ناخالصو عوایدو څخه وضعه کېږي.

۲) جواز لرونکي اشخاص، چې د ۱ بند د مادو په اساس نوموړو نهادونو ته خدمتونه وړاندې کوي د ۲٪ ماليې تابع گڼل کېږي. په دې بند کې داخله شوي ماليه د راتلونکو مالياتي مکلفيتونو په مقابل کې محاسبه او مجرا کېږي.

کوم وخت مالیه د سیارښتنی (تادیی) ورگرځی؟

د یوې میاشتی په اوږدو کې قراردادي ته د تادیاتو څخه وضعه شوي مالیات باید د راتلونکي میاشتی تر لسمې نېټې پورې په خپل مالي راپور کې درج او د دولت حساب ته ولېږدول شي.

په عایداتو باندې د مالیاتو په قانون کې د ۲ فقرې د ۷۲ مادې سره سم نوي تغیرات، چې پورته ذکر شوي دي، داسې څرگندېږي: د افغانستان اسلامي جمهوریت د وزیرانو د شورا د پریکړې په اساس د ۱۳۹۴ کال د زمري د میاشتی ۳ نېټه په ۱۵ شمېره لارښود کې داسې راغلي دي، چې د قرارداديانو موضوعي مالیه له ۲٪ څخه ۴٪ ته اوچته شوي او ۱۳۹۴ کال د وږي د میاشتی له ۱ نېټې څخه وروسته د پلي کېدو وړ ده.

5. اړوند اسناد

د ج.ا. دولت خپلې حوالې ماليې وزارت ته لېږدوي، چې په نوموړو حوالو کې مالیات ذکر شوي دي، دا په دې معنی، چې د نوموړې ادارې له خوا مالیات وضع شوي دي او د ماليې وزارت مستقیماً د ورکړې وړ مالیات وضع او د دولت حساب ته یې لېږدوي، له همدې کبله دولتي اداره د مالیاتو د وضع کولو مسولیت نه لري؛ ځکه چې د ماليې وزارت دغه عمل خپله ترسره کوي، همدارنګه فورمو او نورو اړونده اسنادو ته اړتیا نشته، یواځې په معاملو کې د ماليې محاسبه دخپله ده، چې مخکې په تفصیلي ډول وسپړل شوه.

6. مرجع

- په عایداتو باندې د مالیاتو قانون ۲۰۰۹
- په عایداتو باندې د مالیاتو د قانون سمون ۲۰۱۰
- د ۹۷۶ رسمي جریده
- د مالیاتو ۵ شمېره لارښود
- د مالیاتو ۲۱ شمېره لارښود
- د مالیاتو ۲۲ شمېره لارښود
-

7. ضمیمې

- اسناد/ فورمي ددغه کړنلارې په ۵ برخه کې سپړل شوي دي.